

## RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA TA'LIM JARAYONINI LOYIHALASHNING METODIK TA'MINOTI.

Joldasbaeva Ayjamal Rustembay qızı

*Ingliz tili fani o'qituvchisi*

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada raqamli ta'lim muhitida ta'lim jarayonini loyihalashning metodik ta'minoti, uning nazariy asoslari hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, elektron ta'lim resurslari va innovatsion metodlardan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirish hamda pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish masalalari yoritilgan.

**Kalit so'zlar:** raqamli ta'lim muhiti, ta'lim jarayonini loyihalash, metodik ta'minot, pedagogik texnologiyalar, raqamli kompetensiya, elektron ta'lim resurslari, sun'iy intellekt, kompetensiyaviy yondashuv, ta'lim sifati, innovatsion ta'lim.

Bugungi kunda ta'lim tizimini raqamlashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda ta'lim sifatini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida pedagog faoliyatiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarmoqda. Zamonaviy pedagog nafaqat o'z fanini mukammal bilishi, balki ta'lim jarayonini raqamli ta'lim muhitida ilmiy asosda loyihalash, elektron ta'lim resurslarini yaratish, masofaviy ta'lim platformalaridan samarali foydalanish hamda sun'iy intellekt va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o'quv jarayoniga integratsiya qila olishi zarur.

O'zbekiston Respublikasida mazkur yo'nalishdagi islohotlar izchil amalga oshirilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni hamda 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida ta'lim tizimini raqamlashtirish, elektron ta'lim resurslarini keng joriy etish, pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish va zamonaviy ta'lim texnologiyalarini amaliyotga tatbiq etish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan[1,2]. Mazkur normativ-huquqiy hujjatlar pedagogik faoliyatni zamonaviy talablar asosida tashkil etish hamda ta'lim jarayonini loyihalashning metodik ta'minotini takomillashtirish uchun muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, raqamli ta'lim muhitida ta'lim jarayonini loyihalashning metodik ta'minotini ishlab chiqish va takomillashtirish pedagogika fanining dolzarb ilmiy-amaliy masalalaridan biri hisoblanadi. Mazkur yo'nalishda metodik ta'minotni kompetensiyaviy yondashuv, raqamli pedagogika tamoyillari hamda zamonaviy didaktik texnologiyalar asosida ishlab chiqish ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, pedagoglarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish hamda ta'lim oluvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli ta'lim muhiti o'z mohiyatiga ko'ra axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, elektron ta'lim resurslari, virtual platformalar, bulutli servislari, sun'iy intellekt tizimlari hamda interaktiv didaktik vositalarning integratsiyalashgan majmuasini ifodalaydi.

Mazkur muhit ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari o'rtasida uzluksiz axborot almashinuvini ta'minlab, ta'limni individuallashtirish va differensiallashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, u pedagogik faoliyatni an'anaviy yondashuvlardan innovatsion modelga o'tkazuvchi muhim omil hisoblanadi.

Ta'lim jarayonini loyihalashning metodik ta'minoti deganda pedagogning o'quv jarayonini ilmiy asosda tashkil etishi uchun zarur bo'lgan metodlar, vositalar, texnologiyalar, didaktik materiallar, baholash mezonlari va raqamli resurslarning yaxlit tizimi tushuniladi.

Mazkur tizim o'quv jarayonining barcha bosqichlarini o'zaro bog'liq holda rejalashtirish imkonini beradi. Natijada o'quv maqsadlari, o'quv mazmuni, o'qitish metodlari va baholash mezonlari yagona metodik mexanizm asosida amalga oshiriladi.

Ilmiy adabiyotlarda ta'lim jarayonini loyihalash pedagogik faoliyatning strategik bosqichi sifatida tavsiflanadi. V.P. Bepalkoning fikricha, pedagogik texnologiyaning samaradorligi avvalo o'quv jarayonining oldindan puxta loyihalashtirilganligi bilan belgilanadi. Pedagogik loyihalash ta'lim maqsadini aniqlash, mazmunni tanlash, metod va vositalarni asoslash hamda kutilayotgan natijalarni prognoz qilish jarayonlarini yagona tizimga birlashtiradi[3]. Mazkur yondashuv bugungi raqamli ta'lim sharoitida yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda.

So'nggi yillarda UNESCO, OECD va boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan ishlab chiqilgan konsepsiyalarda ham raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish, ochiq ta'lim resurslaridan samarali foydalanish hamda shaxsga yo'naltirilgan raqamli ta'lim muhitini yaratish XXI asr ta'limining asosiy vazifalaridan biri sifatida e'tirof etilgan. Mazkur konsepsiyalar pedagogning kasbiy faoliyatini faqat bilim berishga emas, balki ta'limni loyihalash, boshqarish va tahlil qilish kompetensiyalariga ham yo'naltiradi.

Metodik ta'minotning markazida pedagogik loyihalash modeli turadi. Ushbu model avvalo ta'lim ehtiyojlarini tahlil qilish, ta'lim oluvchilarning tayyorgarlik darajasini aniqlash va kutilayotgan kompetensiyalarni belgilashdan boshlanadi. Keyingi bosqichlarda o'quv mazmuni tanlanadi, interfaol metodlar va raqamli platformalar integratsiyalashtiriladi, elektron ta'lim resurslari ishlab chiqiladi hamda monitoring va refleksiya mexanizmlari joriy etiladi. Aynan shu ketma-ketlik metodik ta'minotning ilmiy asoslanganligini ta'minlaydi.

Bugungi kunda Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Canvas, Google Workspace for Education kabi platformalar pedagogik loyihalashning metodik vositasi sifatida keng qo'llanilmoqda. Ushbu platformalar yordamida pedagog o'quv materiallarini tizimli joylashtirishi, topshiriqlarni individuallashtirishi, avtomatlashtirilgan baholashni tashkil etishi hamda o'quvchilarning o'zlashtirish dinamikasini real vaqt rejimida monitoring qilishi mumkin. Shu sababli raqamli platformalar metodik ta'minotning tarkibiy elementi sifatida qaralmoqda.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi metodik ta'minot mazmuniga ham yangi talablarni qo'ymoqda. Generativ sun'iy intellekt vositalari o'quv materiallarini ishlab chiqish, test topshiriqlarini yaratish, individual o'quv marshrutlarini tavsiya etish hamda refleksiv tahlilni amalga oshirish imkonini bermoqda. Biroq ushbu vositalardan foydalanishda akademik halollik, axborot xavfsizligi va pedagogik maqsadga muvofiqlik tamoyillariga qat'iy rioya qilish talab etiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim muhitida ta'lim jarayonini loyihalashning metodik ta'minotini takomillashtirish zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan ustuvor vazifalardan biridir.

Raqamli texnologiyalar, ta'lim platformalari va sun'iy intellekt vositalarining pedagogik faoliyatga integratsiyalashuvi ta'lim mazmunini samarali rejalashtirish, o'quv jarayonini individuallashtirish hamda o'quv natijalarini obyektiv baholash imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Shu bilan birga, metodik ta'minotni kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish pedagogning kasbiy mahoratini rivojlantirish, ta'lim oluvchilarning mustaqil, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida: PF–6079-son Farmon. 2020-yil 5-oktabr. – Toshkent. URL: <https://lex.uz/docs/5031048> (murojaat qilingan sana: 01.07.2026).

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida: PF–158-son Farmon. 2023-yil 11-sentabr. – Toshkent. URL: <https://lex.uz/docs/6600413> (murojaat qilingan sana: 01.07.2026).

3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – Москва: Педагогика, 1989. – С. 18–27.